

★

Onze gegevens over die Duitse plannen zijn helaas schaars. Dat de twee voornaamste medewerkers van de *Rundfunkbetreuungsstelle*, Freudenberg en Taubert, op de omroepverenigingen veel tegen hadden, staat vast. Toen het gehele omroepbedrijf in december gecentraliseerd was en onder een 'gemachtigde voor de concentratie' geplaatst, zei Taubert tegen de besturen:

'De omroepen moeten begrijpen dat loyaliteit positieve medewerking veronderstelt en niet alleen een 'dulden'. Nationaal gezien, was de omroep in Nederland a-politiek. Dit kan zo niet blijven. De omroep moet de weg bereiden, opdat Nederland na de oorlog in het grote Europese verband onder leiding van de As-mogendheden zijn plaats zal kunnen innemen . . . Hadden de omroepen met deze belangen tijdig zelf rekening gehouden, dan ware de centralisatie zoals deze zich thans voltrekt, uitgebleven.'¹

Er is reden om aan te nemen dat die centralisatie van meet af aan in het voornemen der Duitsers gelegen heeft. Zij hadden evenwel geen haast. Vermoedelijk wilden zij eerst afwachten, hoe ver zij de omroepverenigingen konden krijgen: wellicht zouden deze gezamenlijk, wellicht zouden enkele hunner bereid zijn, zich volledig in dienst te stellen van de Nieuwe Orde. Uiteindelijk moest evenwel in Nederland, evenals in Duitsland, een staatsomroep komen.

Eind juni was door Freudenberg aan de omroepverenigingen verboden, artikelen te publiceren, '*die sich mit zukünftigen organisatorischen Fragen des holländischen Rundfunks befassen*'²: de Duitsers wensten de beslissingen aan zich te houden en wezen dus elke beïnvloeding van de publieke opinie af. Binnenskamers zei Freudenberg begin augustus tegen de NSB'ers ds. L. C. W. Ekering die een omroepvereniging van NSB'ers was gaan organiseren (de oprichting van die 'Nationale Omroep' was door Mussert op de 'Hagespraak der bevrijding' bekendgemaakt³), dat de NSB enig geduld moest hebben, '*solange die Umorganisation des holländischen Rundfunks*

¹ Centraal bureau voor de omroep in Nederland: Verslag van de bespreking op 15 dec. 1940 (Doc II-135, a-2). ² Brief, 29 juni 1940, van de *Rundfunkbetreuungsstelle* aan het Centraal bureau voor de omroep (GKzbV, 57 d). ³ Deze 'Nationale Omroep' kreeg werkruimte in het redactie- en administratie-gebouw van *De Waag*. Ca. tienduizend NSB'ers werden er lid van. Hij werd in januari '41 opgeheven.